

בבא מציעא פ"ו

רבה ב"נ מת משום שמד כשא' למלך שהוא מבטלם מתשלום כרגא שני חדשים ורבה ברח מחמת אימת המלכות. 'אכלו קורצא' אצל המלך ואמרו יש האדם בין היהודים שמבטל תריסר אלפי איש מישראל מתשלום 'כרגא' מס גולגולת של המלך חודש בקיץ וחודש בחורף³⁹¹. והמלך שלח שליח לחפש את רבה בר נחמני, ולא מצאו אותו. ורבה ברח מפומבדיתא לאקרא, מאקרא לאגמא ומאגמא לשחין, ומשחין לצריפא, ומצריפא לעין המים, ומעין המים לפומבדיתא, ומצאו בפומבדיתא.

רבה ב"נ ברח ועלה על גזע דקל ולמד את הקערה מלפניו, ופרצופו התהפך לאחוריו³⁹². ואמרו בני הפונדק לרבה מה נעשה?. הוא מאנשי המלך. ואמר להם רבה הגישו לפניו את הקערה עם האוכל והשקוהו כוס יין אחד. וקחו ממנו את הקערה, ועשו לו כן ונרפא. והשליח אמר אני יודע שהאדם שאני מחפש הוא כאן וחפש ומצא את רבה. ואמר אני אלך מכאן ואם יהרגו אותי לא אגלה שהוא כאן, אבל אם ייסרו אותי ביסורים אותי אגלה. והביאוהו לפניו והעלה אותו לעליה וסגר בפניו את הדלת. ורבה ביקש רחמים והחומה נפלה. וברח והלך לשדה וישב על על גזע דקל קצוץ ולמד תורה.

בהרת קודמת לשער לבן טמא שער במתיבתא דרקיעא נחלקו במה ששנינו במשנה לבן קודם טהור, אם בהרת קודמת לשער לבן טמא. מפני

שהשער הלבן שפרח בו הוא סימן לטומאה כמו שכתוב: "והנה נהפך שער לבן בבהרת". ואם שער לבן קודם לבהרת טהור. ואם הוא ספק הקב"ה אומר טהור, וכל מתיבתא דרקיעא אומרים טמא. ואמרו מי יוכיח?. רבה בר נחמני שאמר אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות. ושלחו שליח להביא את רבה ומלאך המות לא היה יכול להתקרב אליו מפני שפיו לא פסק מלימוד תורה. וכשנשבה רוח בין הקנים והשמיעה קול איושא, רבה סבר שהוא קול של גונדא של פרשים שמחפשים אחריו. ואמר תנוח נפשו ולא ימסר ביד המלכות. ורבה מת ובאותה שעה אמר, טהור טהור. ויצאה בת קול ואמרה, אשריך רבה בר נחמני שגופך טהור ויצאתה נשמתך בטהור.

391 מפני שנקבצים אליו בניסן ותשרי לשמוע דרשות של פסח והחגים ושלוחי המלך לא מוצאים אותם בבתייהם כדי לגבות את מס הגולגולת של החדשים האלו. רש"י.

392 על ידי השדים הממונים על הזוגות שמזיקים את מי ששותה זוגות, ובני הבית לא נתכוונו לכך. רש"י.

ונפל פתק מהרקיע בפומבדיתא רבה ב"נ
נתבקש בישיבה של מעלה

ונפל פתק מהרקיע בפומבדיתא וכתוב בו, רבה
בר נחמני נתבקש בישיבה של מעלה. ויצאו

אביי ורבה וכל החכמים להתעסק בו, ולא ידעו היכן הוא. והלכו לבקעה וראו
ציפורים שעושות בכנפיהן צל. ואמרו שכאן הוא נמצא. וספדוהו שלושה ימים
ושלושה לילות. ונפל פתק וכתוב בו, כל הפורש יהיה בנידוי. וספדוהו שבעה
ימים ונפל פתק וכתוב בו, לכו לביתכם לשלום. אותו היום גבהה רוח סערה
ונשאה את אותו ישמעאלי שרכב על גמל. מצדו האחד של נהר פפא והשליכה
אותו לצדו השני. וכשאמרו לו שרבה בר נחמני מת אמר, רבונו של עולם כל
העולם שלך ורבה בר נחמני שלך, ואתה אוהבו של רבה. מדוע אתה מחריב את
העולם, ונחה הרוח מזעפה.

וגם רבי שמעון בן חלפתא³⁹³ היה בעל בשר. יום אחד היה לו חם ועלה וישב בראש
הר ואמר לבתו, בתי הניפי עלי במניפה ואני אתן לך ככרים של נרד. וכשנשבה
הרוח וציננה את החום אמר, כמה ככרים של נרד לבעליו של רוח זה.

הכל כמנהג המדינה לרבות במקם מה ששנינו במשנה הכל כמנהג המדינה, בא לרבות
ששותים אנפקא
שבמקום שנוהגים לכרוך פת ולשתות 'אנפקא', מכלי
שמחזיק רביעית יין. אם אמר להם הקדימו להשכים מעלות השחר ואביא לכם
פת ואנפקא. הם יכולים לומר לו אינך יכול להתנות זאת, אלא נאכל בהנף החמה
ואחר כך נתחיל במלאכתנו³⁹⁴.

הגמרא שואלת על מה ששנינו במשנה שרבי יוחנן בן
מתאי אמר לבנו, אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה
הכל כמנהג המדינה ואם פסק
להם מזונת ריבה להם

לא יצאת ידי חובתך. האם המשנה מביאה מעשה לסתור את מה ששנינו ברישא,
הכל כמנהג המדינה? עונה הגמרא, שיש להשלים את החסר במשנה ולשנות כך.
ואם פסק להן מזונות יותר מן המנהג, ריבה להן. כיון שלא היה צריך להתנות
והתנה. ומעשה ברבי יוחנן בן מתאי שאמר לבנו צא שכור לנו פועלים, והלך
ופסק להן מזונות. וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אתה עושה להן כסעודת
שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן, שהן בני אברהם יצחק ויעקב.

סעודתו של שלמה היתה מרובה
משל אברהם

שואלת הגמרא, האם סעודתו של אברהם אבינו
מרובה משל שלמה! והרי כתוב במלכים: "וַיְהִי לְחֶם

שְׁלֹמֹה לְיוֹם אֶחָד שְׁלֹשִׁים בֹּר סֵלֶת וְשִׁשִּׁים בֹּר קֶמַח" "עֶשְׂרֵה בֶקָר בְּרָאִים וְעֶשְׂרִים
בֶּקָר רְעִי וּמֵאָה צֹאן לְבֵד מֵאִיל וְצִבִי וַיְחַמּוֹר וּבְרַבְרִים אֲבוֹסִים". ואמר גוריון בן

393 משום שדיברו קודם באגדתא בבעלי בשר.

394 לפי הפירוש הראשון בתוס', ויש ספרים שגורסים, אי אמרי להו קדימו ואתי בתרייכו אמרי ליה לא. הפועלים
אוכלים פת ואנפקא בביתו של בעה"ב בהנף החמה ואח"כ יצאו למלאכתם. ואם אמר שלא יתבטלו בבוקר
כשהמאכל אינו מוכן, אלא ילכו לשדה והוא יכין את האוכל ויביא להם לאכול ולשתות בשדה, והם אומרים לא,
עכשיו נאכל בבית. תוס'. תוס'.

אסטיון משם רב הקמח והסולת האלו הם לעמילן של טבחים. ור' יצחק אמר הבקר והצאן האלו הם לציקי קדירה. ואמר רבי יצחק אלף נשים היו לשלמה, כל אחת ואחת עשתה לו בביתה כך. מפני שכל אחת היתה סבורה שהוא יאכל אצלה סעודה באותו יום. ואילו באברהם כתוב: "אֶל הַבָּקָר רָץ אֲבָרָהִם וַיִּקַּח בֵּן בָּקָר כֶּךָ וְטוֹב וַיִּתֵּן אֶל הַנֶּעֶר וַיְמַהֵר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ". ואמר רב יהודה בשם רב "בֶּן בָּקָר" אחד, "כֶּךָ" שנים, "וְטוֹב" שלשה? עונה הגמרא, שאברם נתן בסעודה שלושה שוורים לשלושה אנשים, וסעודת שלמה היתה לכל ישראל ויהודה. שנאמר בהם: "יְהוּדָה וַיִּשְׂרָאֵל רַבִּים בַּחֹל אֲשֶׁר עַל הַיָּם".

מהם ברבורים אבוסיים? רב אמר תרנגולים שאובסיים אותם בעל כרחם. ושמואל אמר שאבוסים ועומדים מזאליהם. ורבי יוחנן אמר מביאים שור ממרעיתו, שלא עשה מלאכה. ותרנגולת מאשפתה, שלא גידלה אפרוחים. רבי יוחנן אמר המובחר שבבהמות הוא שור, המובחרת שבעופות היא תרנגולת. אמימר אמר מרנגולת שחורה 'בי בטניתא', המפוטמת בבית³⁹⁵. הנמצאת בין הגיתות ואוכלת את החרצנים. שלא יכולה לפסוע על קנה מרוב השומן.

שואלת הגמרא על מה שרב יהודה אמר בשם רב על אברהם לקח שלושה בני בקר להאכילם לשונת בחרדל
 הכתוב: "אֶל הַבָּקָר רָץ אֲבָרָהִם וַיִּקַּח בֵּן בָּקָר כֶּךָ וְטוֹב וַיִּתֵּן אֶל הַנֶּעֶר וַיְמַהֵר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ". "בֶּן בָּקָר" אחד, "כֶּךָ" שנים, "וְטוֹב" שלשה. אולי הוא בן בקר אחד אחד וכמו שאנשים אומרים כך וטוב? עונה הגמרא, שאם כן יכתוב "כֶּךָ טוֹב" ולא "כֶּךָ וְטוֹב". וממה ש"טוב" בא לדרשה, גם "כֶּךָ" בא לדרשה. והקשה רבה בר עולא, ויש אומרים רב הושעיא ויש אומרים רב נתן ברבי הושעיא והרי נאמר: "וַיִּתֵּן אֶל הַנֶּעֶר וַיְמַהֵר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ" ומנין שהיו שלשה? עונה הגמרא, שכל אחד ואחד נתנו לנער אחד. ואומרת הגמרא שנתן את כל אחד אחרי שנגמר בישולו. ואמר רב חנן בר רבא שאברהם לקח שלשה בני בקר ולא הסתפק באחד, כדי להאכילם שלש לשונות בחרדל, שהם מעדן מלכים ושרים.

אמר רבי תנחום בר חנילאי, לעולם אל ישנה אדם מן המנהג. שהרי משה עלה למרום ולא אכל לחם, ומלאכי השרת ירדו למטה ואכלו לחם. שואלת הגמרא, האם יעלה על הדעת שהמלאכים אכלו? אלא הם נראו כמי שאכלו ושתו³⁹⁶.

מה שאברהם עשה למלאכים
 הקב"ה עשה לבניו
 אמר רב יהודה בשם רב, כל מה שאברהם עשה למלאכי השרת בעצמו הקב"ה עשה לבניו בעצמו. וכל מה שעשה על ידי שליח, הקב"ה עשה לבניו ע"י שליח. "אֶל הַבָּקָר רָץ אֲבָרָהִם" בעצמו, והקב"ה הגיו שלוים בעצמו "וְרוּחַ נָסַע מֵאֵת ה' וַיִּגְזַר שְׁלוֹיִם".

395 או לפי פירוש אחר בעלת כרס. רש"י.
 396 באליהו רבה שנינו אוכלים ושותים ממש. תוס'.

”וַיִּקַּח חֲמָאָה וְחֶלֶב“ אברהם בעצמו, ”הֲנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם“. ”וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ“, ”הֲנִי עֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר בְּחָרֵב וְהִכִּיתִּי בַצּוּר וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם“. ”וְאַבְרָהָם הֵלַךְ עִמָּם לְשֵׁלְחָם“, ”וְהוּא הֵלַךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם“. ”יִקַּח נָא מֵעֵט מַיִם“, עַל יַדֵּי שְׁלִיחַ, ”וְהִכִּיתִּי בַצּוּר וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם“.

וחולק על ר"ח בר"ח שאמר בשכר ורב חולק על רבי חמא ברבי חנינא שאמר, וכן תנא דבי רבי ישמעאל. שבשכר שלשה זכו לשלשה, ג' זכו לג'

בשכר שלשת הדברים שאברהם עשה למלאכים בני ישראל זכו לשלש המתנות שניתנו להם במדבר על ידי משה ואהרן. בשכר ”וַיִּקַּח חֲמָאָה וְחֶלֶב“ זכו למן. בשכר ”וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם“ זכו לעמוד ענן, שעומד עליהם תמיד ככתוב ”וַיַּעֲנֵנֶךָ עֹמֵד עֲלֵיהֶם“. בשכר ”יִקַּח נָא מֵעֵט מַיִם“ זכו לבארה של מרים³⁹⁷.

”יִקַּח נָא מֵעֵט מַיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ“ שלא יכניס עבודה זרה בתוך ביתו שהערבים רגילים להשתחוות לאבק רגליהן והם נדמו לו כערבים. אמר רבי ינאי ברבי ישמעאל אמרו לו חשדתנו בערבים שמשתחוים לאבק רגליהם. כבר יצא ממך ישמעאל הרגיל לעשות כן.

אותו היום שלישי למילה היה והקב"ה הוציא חמה מנרתיקה

”וַיִּרְאֵ אֱלֹהֵי ה' בְּאֵלֵינוּ מִמְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל בְּחֹם הַיּוֹם“ מהו כחום היום? אמר רבי חמא ברבי חנינא אותו היום היה השלישי למילה של אברהם והקב"ה בא לבקר את אברהם. והוציא חמה מנרתיקה כדי שלא יהיו עוברי הדרכים מצוים, שלא להטריחו באורחים. ואברהם שלח את אליעזר וחזר ואמר שלא מצא אורחים. ואמר לו אברהם אתה עבד ואיני מאמין לך. כמו שאמרו בארץ ישראל אין נאמנות בעבדים. ואברהם יצא וראה שהקדוש ברוך הוא עומד בפתח³⁹⁸. כמו שכתוב: ”אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדְּךָ“. כיון שהקדוש ברוך הוא ראה שאברהם קושר ומתיר את מילתו, אמר אינו דרך ארץ לעמוד כאן. וזהו הכתוב: ”וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְאֵ וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עִלָּיו“ ”וַיִּרְאֵ וַיִּרְץ לְקָרְאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל“. מתחילה באו ועמדו, וכשראו שיש לו צער אמרו לא דרך ארץ לעמוד כאן.

מיכאל בא לבשר לשרה גבריאל להפוך את סדום ורפאל לרפא את אברהם

הם: מיכאל, גבריאל, ורפאל. מיכאל בא לבשר לשרה, רפאל בא לרפא את אברהם, גבריאל להפוך את סדום. וכתוב ”וַיָּבֵאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֻמָּה“ מפני שמיכאל הלך עמו כדי להציל את לוט³⁹⁹. וכן נראה שאחד

397 'והכית בצור' ונחלקו בעמוד ענן. רש"י.

398 כאן משמע שהשכינה היה רוצה להסתלק מעל אברהם. ובפ' מפנין משמע שאברהם אמר לקב"ה להמתין מפני שאברהם רצה ללכת לקראת האורחים. ומכאן דרשו גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה. תוס'.
399 תוס' הקשו ממה שאמרו בבראשית רבה שמלאך אחד אינו עושה שתי שליחויות. וי"ל שמיכאל עשה בשליחות אחת מעשה אחד שבישר את שרה וכשהלך לסדום התחילה השליחות השנייה. ומלאך אינו עושה שתי שליחויות דוקא במקום אחד. ובבראשית רבה אמרו שרפאל בא להציל את לוט ולא נזכרת רפואת אברהם, או

הוא שהלך להפוך את סדום מהכתוב "וַיִּהְיֶה אֶת הָעָרִים הָאֵל" ולא כתוב "ויהפכו".
ואמר רבי אלעזר שלומדים ממה שבאברהם כתוב "וַיֹּאמְרוּ בֵּן תַּעֲשֶׂה בְּאִשֶּׁר
דִּבַּרְתָּ". ובלוט כתוב "וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד" שמסרבים לקטן ולא מסרבים לגדול.

